

Sygn. akt II CSK 627/14

POSTANOWIENIE

Dnia 17 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Kozłowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Wojciech Katner

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku K. W.
przy uczestnictwie W. O.
o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 17 września 2015 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.
z dnia 6 lutego 2014 r.,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. przyznaje adw. Z. G. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w P.) kwotę 120 (sto dwadzieścia) zł podwyższoną o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną wnioskodawczynie z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 października 2013 r. Sąd Rejonowy w C. oddalił wniosek K. W. o umieszczenie w szpitalu psychiatrycznym W. O., bez jego zgody, a postanowieniem z dnia 6 lutego 2014 r. Sąd Okręgowy w P. oddalił apelację wnioskodawczynie od tego postanowienia. W motywach rozstrzygnięcia Sąd wskazał, powołując się na treść opinii biegłego psychiatry, dowód z której dopuścił i przeprowadził Sąd pierwszej instancji, że uczestnik cierpi na przewlekłą chorobę psychiczną o obrazie klinicznym schizofrenii rzekomonerwicowej, to jest schizofrenię rezydualną oraz liczne schorzenia somatyczne. Jest schorowany i wymaga pomocy. Nie jest jednak osobą niezdolną do zaspokajania swoich potrzeb życiowych. Jego zdolności w tym zakresie są jednak istotnie ograniczone ze względu na występowanie objawów negatywnych procesu schizofrenicznego, mających trwały charakter. Niemniej jednak jego stan zdrowia psychicznego jest stabilny, stąd też nie jest uzasadnione przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę tego stanu zdrowia. W ocenie Sądu drugiej instancji nie ma podstaw do umieszczenia uczestnika w szpitalu psychiatrycznym z uwagi na potrzebę poprawy jego ogólnego stanu zdrowia. Przepisy art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (jedn. tekst Dz.U. z 2011 r., nr 231, poz.1375 ze zm.) dopuszczają takie umieszczenie wówczas gdy wymaga tego stan zdrowia psychicznego danej osoby, co w sprawie miejsca nie ma.

W skardze kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego, wnioskodawczynie zarzuciła naruszenie prawa materialnego to jest naruszenie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (dalej: u.o.z.p.) przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że przepis ten nie pozwala na umieszczenie osoby chorej psychicznie i nie mogącej zaspokajać swoich podstawowych potrzeb życiowych, w szpitalu psychiatrycznym w sytuacji gdy istnieje przewidywanie, że leczenie spowoduje poprawę jej stanu zdrowia, a nie tylko i wyłącznie w celu poprawienia stanu zdrowia psychicznego.

We wnioskach kasacyjnych skarżąca domagała się uchylecia zaskarżonego postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uwzględnienie wniosku o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego na podstawie art. 29 ust. 1 cyt. ustawy stanowi ingerencję w sferę wolności i nietykalności osobistej człowieka. Z tego powodu kontrola sądu, czy w danym stanie faktycznym wystąpiły przesłanki ustawowe wymaga wnikliwej oceny, opartej na dowodzie w postaci opinii biegłego lub zespołu biegłych z zakresu psychiatrii, a to z tej przyczyny, że elementem stanu faktycznego decydującego o uwzględnieniu wniosku jest opis stanu zdrowia psychicznego. Od stanu tego zdrowia zależy rozstrzygnięcie w aspekcie albo pkt 1 albo pkt 2 ust.1 art. 29 u.o.z.p. Przepis art. 29 u.o.z.p. w ust. 1 zawiera dwie różne przesłanki, których istnienie decyduje o umieszczeniu osoby chorej psychicznie w szpitalu psychiatrycznym, bez jej zgody. Tak więc umieszczenie w szpitalu na podstawie pkt 1 ust.1 art. 29 ustawy następuje w celu zapobieżenia znacznemu pogorszeniu się stanu zdrowia psychicznego chorego, co nastanie gdy chory nie zostanie przyjęty do szpitala psychiatrycznego (w celu leczenia). Jak zauważył Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 12 lipca 1996 r. II CRN 81/96 (OSNC z 1996 r., nr 12, poz.164) uregulowanie to zawiera element przewidywania, zakłada wręcz hipotetyczność oceny Sądu w przedmiocie tego, co dopiero może w przyszłości nastąpić. Przesłanka zawarta w tym przepisie wskazuje, że brak byłoby podstawy do uwzględnienia wniosku – o przyjęcie uczestnika postępowania do szpitala psychiatrycznego bez jego zgody –gdyby Sąd miał w materiale dowodowym pełne podstawy do poczynienia ustalenia, że przyjęcie osoby chorej psychicznie do szpitala psychiatrycznego spowoduje nawet znaczne polepszenie stanu jej zdrowia psychicznego. Unormowanie z art. 29 ust.1 pkt 1 ustawy i jego wykładnię przytoczono dla wykazania, że obie przesłanki ujęte w art. 29 ust. 1 należy wyklądać restrykcyjnie, stanowią bowiem całość normatywną, a u jej podstaw leży przewidywalność oparta na dowodach w postaci opinii lekarzy, a nie dowolność czy też przekonanie wnioskodawcy o potrzebie niesienia pomocy choremu w tej formie. Wyłączone jest umieszczenie chorego w szpitalu psychiatrycznym choćby było to

dlań korzystne, ze względu na jego dobro. W tym jednak kierunku zmierzają argumenty skargi kasacyjnej. Takiej wykładni należy się sprzeciwić, zważywszy, że wykładnia rozszerzająca przepisów dotyczących praw obywatelskich, tu wolności i nietykalności osobistej obywatela, niesie ryzyko nadużyć; przepisy ustawy mogłyby się stać wygodnym instrumentem w realizacji innych celów niż założone jej treścią.

Tak więc poddając wykładni art. 29 ust.1 pkt 2 ustawy przypomnieć należy, że dopuszcza on umieszczenie osoby chorej psychicznie w szpitalu psychiatrycznym bez jej zgody, gdy osoba ta znajduje się w szczególnej sytuacji, to jest, jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a ponadto uzasadnione jest przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę jej stanu zdrowia. Skarżąca w skardze kasacyjnej dowodzi, że brak w tekście ustawy wskazania, iż chodzi o poprawę stanu zdrowia psychicznego wskazuje, że ustawodawca miał na uwadze ogólny stan zdrowia i poprawa stanu zdrowia w ogólności też jest przesłanką umieszczenia chorego psychicznie w szpitalu psychiatrycznym, o ile jest on niezdolny do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych. Jak wskazano, takiemu rozumieniu przepisu należy się sprzeciwić. Ustawa nie dotyczy stanu zdrowia w ogólności, ale zdrowia psychicznego, celem leczenia w szpitalu psychiatrycznym jest poprawa stanu zdrowia psychicznego. Leczenie innych schorzeń, schorzeń ciała, jeżeli jest niezbędne, następuje niejako przy sposobności leczenia choroby psychicznej. Powyższe prowadzi do wniosku, że w art. 29 ust.1 pkt 2 u.o.z.p. chodzi o przyjęcie osoby chorej psychicznie, która jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, do szpitala psychiatrycznego, w celu leczenia – dla uzyskania poprawy jej stanu zdrowia psychicznego, o ile jest to w sposób uzasadniony prognozowane.

Tak więc tylko istnienie w materiale dowodowym sprawy podstaw do uzasadnionego przewidywania poprawy, w następstwie leczenia w szpitalu psychiatrycznym stanu zdrowia psychicznego osoby chorej psychicznie, która jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, uzasadnia przyjęcie jej do takiego szpitala bez wymaganej zgody. Uczestnik postępowania jest niezdolny do zaspokajania swoich podstawowych potrzeb

życiowych, jednakże, jak ustaliły Sądy, prognozując na podstawie opinii biegłego psychiatry, leczenie w szpitalu psychiatrycznym nie przyniesie poprawy jego stanu zdrowia psychicznego.

Z tej przyczyny Sądy zasadnie przyjęły, że nie wystąpiły przesłanki określone w którymkolwiek z punktów art. 29 ust. 1 u.o.z.p. Potrzeba zapewnienia opieki i pielęgnacji choremu psychicznie uczestnikowi, a więc i poprawy jego stanu zdrowia, przede wszystkim fizycznego, może i powinna nastąpić w domu opieki społecznej (art. 38, art. 39 u.o.z.p.).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., orzekł jak w sentencji.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej wnioskodawczyni z urzędu w postępowaniu kasacyjnym orzeczono na podstawie § 11 ust.1 pkt 3) w związku z § 19 i § 13 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r., poz. 461).